

Akoravno je dišeča vijolica sovrstnica človeškemu zdravju in življenju škodljivih rastlin, jo imamo vseeno radi ter ostane med cveticami v resnici naša ljubica. In zakaj tudi ne? Njeno krasno cvetje, njen opojni vonj ter njena ponižnost jo povzdigujejo nad vse druge cvetice, tako da ni le kraljica suščevega cvetja ampak cvetja sploh. Zaradi teh vrlin pa je in ostane tudi med vsemi cveticami ljubica človeškega srca.

Na čakališču.

Spisal Ivo Trošt.

Lisica izgubi dlako, a nikdar ne navade. To je dobro vedel Gornikov Drago in zato zapisal zvitorepki poslednje zdravilo: smrt. Kdo bi se tudi ne jezil? Pobrala je iz kurnika najlepše jarčice, prišla poleti o belem dnevu naravnost na dvorišče, se zapodila med piščeta in odnesla največje svojim mladičem v goro, kakor da ima kje zapisano, kdo mora dajati najslastnejše prigrizke nje zarodu, ki itak ne bo za drugo nego večinoma za škodo.

Smrt je obljubil Drago predrzni tatici, smrt s svincem.

V gori je skrbno poiskal njeno bivališče, zabil in zazidal s kamenjem vse vhode in izhode njenega gradu, le pred enim je sklenil čakati s puško, in sicer tedaj, ko bo vedel zagotovo, da je tatica doma.

Lisica je zvita kakor le malokateri človek, zvita ko kozji rog; zato ukane tudi človeka. Morda je celo zavohala Dragove pogubne naklepe in skrivoma zvedela, kaj jo čaka; vendar se ni bala. »Se že izmotam tako ali drugače,« si je mislila in nadaljevala svoje rokovnjaštvo, da ji je vsa vas obetala zlo. Tu je kradla golobe, tam jajca; ondi pobasala raco, pri tem sosedu gos, pri onem petelina, da je celo na zadnjo uro pozabil zakokodakati. Celo s psom se je spoprijela za hlevom na koncu vasi.

Neke sobote zvečer je potekel njen obrtni list v rokovnjaštvu. Gornikov Drago je namreč tako določil in še zabil poleg vrat na skedenj dolg žrebelj, kjer se bo za silo osušila nje koža, dokler je ne pobere kožar in odda krznarju.

Drago je ovohal vse natanko, da je tetka odnesla popoldne za malico družini mlado račico, ki jo je vzela pri potoku brez vprašanja, čigava je. Vedel je mladi lovec, da je šla z njo naravnost domov k mnogoglavi, le malokdaj ugnani in nikdar siti družini. Tedaj se dvigne kakor sodnik, ko je izrekel smrtno obsodbo, vzame puško, jo skrbno ogleda, če je prav nabita, si pripaše še pas s patroni, napolnjenimi s samimi smrtonosnimi jagli,

zadene preko rame pleteno torbo — poslednje bivališče mrtvi zvitorepki, pa hajdi na čakališče.

V mislih je Drago snoval že sto in sto načrtov, kako in kod se vrne z ustreljeno živaljo domov, da bo tem popolnejša njegova lovska slava. Vsi,

vsi ga morajo videti, vsi morajo zaznati, da je mrtva škodljivka, ki je bila v kvar in nadlego vsi okolici, a jo je slednjič podrla njegova puška, njegov ponos. Lovska sreča tebi, Gornikov Drago!

*

Tetka se je vračala z račico veselo domov, spretno in oprezno sicer, a po navadni poti. Toliko, da ni z nosom zadela ob zamašena najbližja vrata. »Ti otroci ti! Glejte si no, kako so objestni! Sedaj me še ne puste domov. Čakaj, le čakaj, ti mali rjavček! Prav ti si učinil to predrznost in zazidal vrata. Je že dobro! Danes dopoldne si se mi nakobalil na hrbet, da bi te vzela s seboj, pa sem dejala: Potrpi! Premlad si še in preotročji! Zato me sedaj ne pustiš domov. Ali ne veš, da sem prinesla nekaj dobrega? Odpri! Le brž odpri!« Nič.

Tetka se splazi na druga vrata in vidi tudi ta zaprta.

»Lejte si no!« premišlja starka. »Sam rjavček ni storil tega. Gotovo mu je pomagala sestra liska. Čakajta, oba bosta tepena in v kotu ostaneta tri dni in tri noči brez jedi in pijače. Ali se to pravi: spoštuj starost?! Morda nisem jaz vaša mati, ki se trudim za vse noč in dan v vedni nevarnosti za svoj kožuh, da ne pride prehitro v roke — krznarju? Tam nas čaka za naš pošten trud v življenju po smrti vse skupaj najžalostnejše snidenje. Tako plačuje svet. — Ti otroci ti, vse so pozaprli. Morda jih je bilo strah. Seveda. Mladiči so še, mladiči. Le urno odprite! Jaz sem tukaj, jaz.«

Nikakega odgovora.

Gre še na tretja vrata. Tudi ta so zazidana. Kliče na glas malega muštačka, češ: tudi ta je navihan. Prav očetove dlake je in nature. Morda bo slušal. Saj je bil tudi njegov oče navihan, a dalo se je vendar govoriti z njim. Škoda, da se ni dovolj skrival: lovčevo jaglo ga je doseglo na Ostrem vrhu, mu prebilo križ, da je obležal. Dober mož je bil.

»Hej, mustaček ali si doma? Saj sem vam zabičila, da ne smete nikamor sami, ko ni mene. To ni lepo, da ne slišite. Tako zloben ni bil naš rod še nikdar. Mnogo slavnih prednikov šteje naša rodovina, mnogo slavnih činov pripovedujejo o nas ljudje po vasi in perutnina po kurnikih. Ali se je izprevrgel sedanji zarod? Mogoče. Vse se preminja na svetu. Toda moji otroci. — Kaj? Ti morajo ostati zvesti nekdanjim sporočilom, ali bo pa pela šiba...«

Zaprta so bila tudi vsa druga vrata. Pozvala je še sivko in lijo, belčka in volkodlačka, a vse zaman.

Nazadnje poišče najskrivnejši vhod. Tja se je zatekla samo v najskrajnejši sili, ko je bil njen kožuh že napol izgubljen. Ta vhod ni bil zadelan. Šla je brez zadržka s plenom domov zmerjat otroke, zakaj je niso pustili noter. Toda mladiči niso vedeli ničesar. Začudeno so pogledovali mater, čemu se jezi. A kmalu se zasveti tudi nji za čelom: »Pa se nisem domislila prej, neumnica! To mi je nakuril Gornikov Drago.« — »Otroci«, reče z otožno slovesnim poudarkom, »izdani smo! Ostaviti moramo ta-le dom, kakor nam je mil in drag. Tukaj gre za naše življenje, ki nam je še milejše in dražje

od te-le hiše. Zazidali so nas, izstradati nas hočejo. To je najžalostnejša smrt . . .» Zamislila se je tetka in s šapo brisala solze, ki so se ji udrle iz oči zaradi človeške zlobe. Kmalu pa dvigne koničasti gobček in reče: »Ne boš nas, Drago, ne boš. Premalo si premeten in jaz preveč, da bi se srečala.« Po teh besedah je mirno stopala semtertja po luknji in premišljevala, kako bi sovražnika ukanila in osramotila, dočim je družina obirala račico — poslednjo jed pred ločitvijo, ki bo najbrž vsem usodna. Med malico je mamica razlagala, deci svoj načrt, pač vreden samo lisičje glave: »Jaz se splazim skozi skrivni izhod visoko v goro. Tam gori zalajam na najvišji skali. Kmalu potem boste slišali: pok! Strel bo namenjen vaši materi — znamenje vaše rešitve. Če padem jaz, ste vi svobodni. Po strelu se vsi splazite iz te-le luknje in se mi razgubite po gozdu. Pazite, da ne pridete lovcu na muho. Ti, rjavček, ko boš zunaj, nikar ne bevskaj; lija, pazi, da ne izda mustaček z lajanjem nas vseh; vsi glejte, da ne zaostarjeta belček in volkodlaček; najbolj debela sta in najbolj neumna. Liska, ti ju oklofutaj namesto mene. Ko že ne boste vedeli drug za drugega, stoj vsakdo na svojem mestu in oprezuj, odkod se bliža nevarnost. Ko bi čuli tudi drugi in tretji strel: ne bojte se! To bo najgotovейši znak, da se združimo v kratkem. Drago strelja slabo, ako ne zadene s prvim strelom, tudi ne z drugim in ne z enajstim. Naveliča se brezuspešnega streljanja, medtem pa tudi že leže mrak na zemljo: zaman bo meril v temo. Vrne se domov s prazno puško in prazno torbo preko rame; mi pa pojdemo potem pod Ostri vrh na novi dom, ki ga je še lani imenoval svojega stric jazbec, pa je tako žalostno poginil v Gornikovi koruzi. Past ga je namreč prišla za nogo, da je počakal Dragove puške. Pa še ga je komaj zadel Drago. Hm, jazbec ostane jazbec - norec! Mari bi bil odgriznil nogo in odšantal živ in zdrav s tremi v svet, kakor pa mrtev z vsemi štirimi po Gornikovem grlu. Neumnost je najdražja stvar na svetu. Kdor ne zna, naj bo lepo doma. — Torej pazite! Ko ne bo več nevarnosti, vas pokličem. Dotlej pa mir. Drago bo streljal name in me pojde iskat v grmovje. Tedaj vedite, da je ostavil čakališče; le brez skrbi se izkobacajte na svetlo. Zdravi! Jaz grem!«

Toda pred izhodom je sedel Drago z napeto puško na kolenih. Tega se ni nadejala prebrisana tetka. Kako pa sedaj? V velikih skrbih je prestrašena družina opazovala mamico. Tetka si obriše dvakrat, trikrat brke z levico in desnico kakor oni modrec, ki je pokadil prej devet pip tobaka, kakor ga je obšla rešilna misel iz zadrege, potem pa reče: »Le mirno, ljubčki moji! Drago čaka. Naj čaka do večnosti; čakati pa hočem tudi jaz.«

Postavila se je na prežo ob izhodu. Drago je imel še puško položeno na kolena, naslonil je nanjo še komolca in strmел predse, vtopljen v same prijetne misli o lovski sreči in slavi. Lisica ga je opazovala na skrivnem in mu pomežikovala, češ: »Sladko spančkaj, Drago. Lepo mi sanjkaj, dravec! Lahko noč!« Seveda je bil še velik dan. Drago je vendar ni mogel videti, ker je bila skrita za izhodom. Mislil je, da se gotovo mudi pri družini globoko pod zemljo ter jo poučuje, ne sluteč nobene nevarnosti, o svojem rokodelstvu in zvijačnosti. A se je motil na debelo.

Saj se je tudi motil Drago, ko je računal, kako drago proda njen kozuh, pa si kupi zanj nov lovski jopič z gumbi iz jelenjih rogov, zeleno obšit, zapono odzadaj in dva poševna žepa odspredaj, kamor bo lahko zatlačil roki kakor v gorko gnezdo. In kako imenitno se stopa — z rokama v naprsnih žepih — stopa ponosno in samosvestno. Za ostanek izkupila si nabavi novih jagel in smodnika — to je potrebno — kupi tudi nov pas za patrone, kakor ga nima še nihče v vasi. To bo postavljanja in zavisti! Nobeden ne bo imel takšnega. Puška njegova bo pokala v gori, in po vasi bodo govorile ženske: »Gornikov strelja. Ni ga lepšega lovca kot je Gornikov Drago!«

Lice se mu je nabralo v vesel nasmeh. Sanjal je in mislil, da ne sanja; mislil je in sanjal o bodoči sreči, a ni vedel, da je zaspal še pred mrakom. Klobuk mu je zlezel z glave na nos, potem z nosa na tla ter se zakotalil v visoko travo. Ko ga ni pobral, ker ga ni čutil, je vedela oprežujoča tetka, da spi, spi Gornikov Drago. Tedaj pa zvitorepka: frk iz luknje naravnost v nasprotno stran, kjer je ni mogel opaziti lovec, ko bi se tudi prebudil. Lahno je stopala početkoma po šelesteči travi, ki se je komaj gibala ob njenem vitkem telesu. Skoro nevidno se je splazila iz lovčeve bližine. Na zahodu se je še žarelo nebo za zahajajočim solncem. Mrak se je bližal naglih korakov v rjavem plašču sem od vzhoda. Tetka se ni ozirala ne na levo ne na desno. Niti skrivnostno šepetajoče suho hrastovo listje na nizkih vejah je ni plašilo več.

Tihi večer je legal počasi na trudno zemljo.

Strahoma je pričakovala družina v stari luknji, kdaj bo rešena iz negotovega zavora. Nobenemu se ni ljubilo več uganjati šal in tudi lačen ni bil ta hip izjemoma nihče. Tedaj pa zalaja visoko v gori zvitorepka . . . Mali mustaček bi bil najrajši kar zabevskal samega veselja, toda lija ga po-grabi za ušesa, da mahoma utihne in se jezen prihuli v kot.

Pok! pok! . . . Votlo so odmevali strelji v večerni mrak. Družina zvitorepkina se je tedaj veselo spravljalna iz starega domovanja za materjo.

Pok! pok! — Donelo je črez hrib in dol.

Drago je šel res za lajajočo lisico s čakališča, streljal prvič in drugič v temni gozd in šel iskat plena, pa je le njega našla temna noč.

»Le streljaj, saj streljaš moji rešitvi, Drago, a mene ne najdeš!« mu je zalajala z visoke skale, in Drago je kakor iz obupnosti ustrelil še tretjič in četrtič. Lisičja družina se je rešena smejala, ko se je zbirala v goščavi.

»Streljaj, streljaj! Ali se ne spodobi, da nam streljaš ob selitvi?«

